

IRAK'TA İŞİD'İ GÜÇLENDİREBİLECEK FAKTÖRLER: SİYASİ İSTİKRARSIZLIK VE KORONAVİRÜS SALGINI

“

Halihazırda 2020 bütçesi dahi onaylanamayan Irak'ın, salgının ülke genelinde ciddi oranlara ulaşması neticesinde hem sağlık sistemini hem de ekonomisini ayakta tutarak salgınla nasıl mücadele vereceği de önemli soru işaretlerini barındırmaktadır.

”

Sercan Çalışkan

Araştırma Asistanı, ORSAM

Ekim 2019'da başlayan hükümet karşıtı protestolar neticesinde istifa eden Başbakan Adil Abdülmehdi'nin ardından halen Irak'ta hükümet kurulamamıştır. 1 Şubat itibarıyla Cumhurbaşkanı Berham Salih tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilen İletişim eski Bakanı Tevfik Allavi, kabineyi kurma çabaları sonuç vermeyince görevden çekildiğini açıklamıştır. Allavi'nin hükümeti kurma girişimlerinin sonuçsuz kalması sonrası 17 Mart'ta Ncef eski Valisi Adnan ez-Zurfi yeni başbakan adayı olarak açıklanmıştır. Fakat Fetih Koalisyonu, Kanun Devleti Koalisyonu ve Ulusal İttifak gibi Irak Parla-

mentosu'nda bulunan İran'a yakın siyasi grupların Zurfi'nin görevlendirilmesine karşı olması, Zurfi'nin de Allavi ile aynı sonu paylaşarak hükümeti kuramayacağı yorumlarına neden olmuştur.

Irak siyasetinin içerisinde bulunduğu çıkmazın yanı sıra ülkedeki diğer önemli sorun küresel boyutta bir pandemi haline gelen Kovid-19'un yarattığı tehdittir. İnsan sağlığını önemli ölçüde etkileyerek can kayıplarına yol açmasının yanı sıra özellikle petrol fiyatlarında yaşanan düşüş ile petrol ihraç eden Ortadoğu ülkelerinin ekonomilerini de tehdit etmektedir. Dolayısıyla ekonomisinin yüzde 90'dan fazlası petrole bağımlı olan Irak'ın, ekonomik anlamda Kovid-19'dan etkilenen ülkeler arasında en üst sıralarda olabileceği öngörüsünde bulunmak yanlış olmayacaktır. Halihazırda 2020 bütçesi dahi onaylanamayan Irak'ın, salgının ülke genelinde ciddi oranlara ulaşması neticesinde hem sağlık sistemini hem de ekonomisini ayakta tutarak salgınla nasıl mücadele vereceği de önemli soru işaretlerini barındırmaktadır.

Irak, tüm bu gidişat ile birlikte halen terör örgütü İŞİD'in yarattığı önemli bir terör sorununa sahiptir. Irak'ın kuzeyindeki vilayetlerde güvenlik güçlerine ve sivillere yö-

nelik saldırılarını devam ettiren örgüt, özellikle Irak Ordusu, Federal Polis Güçleri ve Haşdi Şabi'ye önemli kayıplar verdirmektedir. Siyasi belirsizliğin ülkedeki güvenlik atmosferi üzerinde yarattığı sisli havanın yanı sıra İŞİD'e karşı mücadelede önemli rol üstlenen ABD öncülüğündeki İŞİD karşıtı koalisyona mensup bazı ülkelerin, Kovid-19 sebebiyle birliklerini Irak'tan çekmesi de terörle mücadele anlamında ciddi boşluklar ya-

ratabilecektir. Nitekim Kasım Süleymani ve Ebu Mehdi el-Mühen-dis'in öldürülmesinin ardından oluşan güvenlik boşluklarından önemli ölçüde faydalanarak özellikle Kerkük, Selahattin ve Diyalâ'da saldırılarını arttıran örgütün, Irak'ın önümüzdeki dönemde siyasi, ekonomik, toplumsal ve güvenlik anlamında daha kötüye gitmesiyle yeniden yapılanmasını hızlandırabileceği düşünülmektedir.

2020 İtibarıyla IŞİD'in Irak'taki Mevcut Varlığı

2017 yılında Irak hükümeti tarafından IŞİD'e karşı zafer ilan edilmiş olsa da özellikle 2019 yılı itibarıyla örgüt hücre yapılanmaları vasıtasıyla Irak'ta çok sayıda saldırı gerçekleştirmiş ve yeniden yapılanma sürecine girerek kayda değer bir güçlenme fırsatı yakalamıştır. Musul, Kerkük, Selahattin, Diyala ve Anbar vilayetleri IŞİD'in 2017 sonrası Irak'ta varlık gösterdiği vilayetlerin başında gelmiştir. Örgüt bu bölgelerde belirli bir alan hakimiyeti sağlamaktan ziyade hücre yapılanmasına dönük bir strateji izlemiş ve gerek güvenlik güçlerine gerek sivillere yönelik saldırılarını arttırmıştır.

IŞİD'in 2019 yılı itibarıyla Irak ve Suriye'de halen 18 bin militana sahip olduğu belirtilmiştir.

IŞİD'in 2017 sonrası saldırı stratejilerini Irak güvenlik güçlerine ait kontrol noktalarına, askeri üs ve karakollara yapılan ani baskınlar; keskin nişancı saldırıları, katyuşa saldırıları, pusular ve adam kaçırmalar oluştururken, bu saldırıların en yoğun görüldüğü vilayetlerin başında Kerkük, Selahattin ve Diyala gibi Irak'ın kuzeyinde bulunan vilayetler gelmektedir. Özellikle Kerkük'ün Dakuk ve Havice; Diyala'nın Hanekin, Beledruz, Mukdadiye ve Celevle; Selahattin'in ise Tuzhurmatu, Samarra ve Beyci bölgeleri IŞİD'in hücre yapılanmaları vasıtasıyla 2020 itibarıyla en fazla varlık gösterdiği yerlerdir.

IŞİD'in 2019'da olduğu gibi 2020 itibarıyla da Irak'taki en temel avantajlarından biri coğrafi koşulların sağladığı gizlilik faktörü ol-

maktadır. Özellikle Irak'ın kuzeyindeki dağları birer coğrafi kalkan olarak kullanan IŞİD, dağların güvenlik güçlerine tespit, intikal ve yok etme aşamalarında çıkarttığı zorluklar ile varlıklarını önemli ölçüde muhafaza edebilmektedir. Bu anlamda Bağdat'ın doğusundan Kerkük'e kadar uzanan Hemrin Dağları, Tuzhurmatu'nun batısında bulunan Mursa Ali Dağı ve daha kuzeyde bulunan Mahmur Dağı, son dönemde IŞİD militanlarının varlık gösterdiği bilinen dağlardır.

“

Irak'ta hükümetin kurulamamasının ciddi bir sorun haline alması ve böylesi bir atmosferde Kovid-19'un gittikçe daha fazla tehdit yaratmaya başlaması da Irak sahasında IŞİD'e arzuladığı hareket alanını sağlayacaktır.

”

Siyasi Belirsizlik ve Kovid-19'un IŞİD'e Hazırlayacağı Zemin

Ekim 2019'da başlayan hükümet karşıtı protestolar, Kasım Süleymani'nin Bağdat'ta öldürülmesi

ve sonrasında Irak sahasında sıcak çatışmaya evrilen ABD-İran gerginliği IŞİD militanlarına özellikle Irak'ın kuzeyinde geniş hareket alanları sağlamıştır. Irak'taki dikkat önce Bağdat ve güney illerdeki protestolara, ardından ABD-İran gerginliğine çevrilmiştir. Bunun neticesinde özellikle Kerkük, Selahattin ve Diyala'da etkisizleşen Irak Ordusu ve Haşdi Şabi'nin operasyonları, örgütün Irak sahasında saldırılarını artırabilmesine neden olmuştur. Diğer yandan ABD-İran gerginliğinin, ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı uluslararası koalisyon güçlerinin faaliyetlerini askıya alması ile sonuçlanması, IŞİD militanlarının Irak sahasındaki hareketliliğini artıran diğer önemli faktör olmuştur. Dolayısıyla, IŞİD'in Irak'ta en çok faydalandığı hususların siyaset, ekonomi, güvenlik ve toplumsal alanlarda yaşanan istikrarsızlıklar olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda, Irak'ta hükümetin kurulamamasının ciddi bir sorun haline alması ve böylesi bir atmosferde Kovid-19'un gittikçe daha fazla tehdit yaratmaya başlaması da Irak sahasında IŞİD'e arzuladığı hareket alanını sağlayacaktır.

“

Ekim 2019'dan bu yana gelişen olayların Irak'ta oluşturduğu mevcut atmosfer, IŞİD'in yeniden yapılanmasını hızlandırabilmesine uygun bir zemin oluşturmaktadır. Zira son dönemde hem siyasi hem ekonomik hem de toplumsal boyutta Irak'ın gelişimine katkıda bulunacak olumlu gelişmeler nadir yaşanmaktadır.

”

Bilhassa aylardır hükümetin kurulamayarak siyasi istikrarın sağlanamayışı, ülkenin teröre karşı mücadele bağlamında geleceğe dönük güvenlik politikaları ortaya koyamamasına, dahası mevcut tehditlere karşı dahi hızlı reaksiyon verememesine neden olmaktadır. Diğer yandan önemle altı çizilmesi gereken diğer bir husus Kovid-19'un Irak'ta sahip olduğu tehdit boyutudur. En kötü senaryoda dahi küresel ekonominin salgından 2 trilyon dolar zarar göreceği belirtilirken, bu zarardan en büyük payı ise petrol üreticisi ülkelerin alacağı vurgulanmaktadır. Ekonomisi hemen hemen bütünüyle petrole bağlı olan Irak'ın, böylesi bir finansal kriz kapıdayken ülkedeki IŞİD tehdidine karşı ne ölçüde etkili adımlar atabileceği ciddi soru işaretlerini içermektedir. Dolayısıyla dikkatlerin üzerinden dağılması neticesinde IŞİD militanlarının bu dönemde yeniden yapılanma sürecini hızlandırmaları sürpriz olmayacaktır.

Kovid-19'un ABD ve Avrupa ülkelerine karşı yarattığı tehditler ve özellikle Avrupa'nın salgının

yeni merkezi haline gelmiş olması, devletler ve uluslararası kamuoyunun odağının 'küresel terör' tehdidinden 'küresel salgın'a evrilmesine neden olmuştur. Dolayısıyla devletler, tüm enerjilerini ve var olan kaynaklarını salgınla mücadeleye ayırmış durumdadırlar. Bu odak değişikliğinin bir neticesi olarak, çoğu ülke Irak'ta bulunan IŞİD karşıtı koalisyonlardan askerlerini çektiğini açıklamıştır. Bu anlamda salgın nedeniyle İngiltere, İspanya ve Hollanda IŞİD karşıtı koalisyon kapsamında Irak'ta bulunan askerlerinin sayısını azaltacağını açıklarken, Fransa ise tüm askerlerini ülkeden çekeceğini bildirmiştir. Bu noktada altı çizilmesi gereken husus, uluslararası koalisyonlardan askerlerin çekilmesi ile birlikte, son dönemde koalisyon kuvvetlerinin IŞİD hedeflerine yönelik düzenlediği hava hareketlerinin da azalma göstermesidir. Irak güvenlik güçlerinin IŞİD militanlarının varlık gösterdiği dağlık bölgelere kara operasyonları ile intikal etme ve bu alanlarda ope-

rasyon düzenleyebilme kapasitesinin oldukça sınırlı olduğu düşünüldüğünde, hava hareketlerinin eksikliğinin örgüte önemli avantajlar sağlayacağı söylenebilir.

Bilhassa Ekim 2019'dan bu yana gelişen olayların Irak'ta oluşturduğu mevcut atmosfer, IŞİD'in yeniden yapılanmasını hızlandırabilmesine uygun bir zemin oluşturmaktadır. Zira son dönemde hem siyasi hem ekonomik hem de toplumsal boyutta Irak'ın gelişimine katkıda bulunacak olumlu gelişmeler nadir yaşanmaktadır. Mevcut tüm olumsuzlukların yanı sıra Kovid-19 salgını ve salgının neticeleri de Irak'ın yeni sorunlarından biri haline gelmiştir. Irak'ın istikrarını hedef alan tüm hadiselerin IŞİD'in güçlenmesine katkıda bulunduğu göz önüne alındığında gerek hükümetin kurulamaması ve siyasi krizlerin her geçen gün daha da derinleşmesi gerek Kovid-19 salgını ile odak noktasının IŞİD'den kaymış olması, örgütün başka bir deyişle 'nefes alabilmesine' olanak sağlayacaktır. ■